2. İNŞİRÂH SURESİ

Sureyi tanıyalım

Adı: İnşirâh suresi	
Nüzul sırası: 12	**Ayet sayısı:** 8
Mekkî – Medenî: Mekkî	**Mushaftaki sırası:** 94
Temel kavramlar: İnşirâh, sadır, vizr, zikir, yusr, usr, nasb, rağbet	

BİLGİ KUTUSU

Bir gün ashâb-ı kirâm Efendimiz'e (s.a.v.):

"– Ey Allah'ın Resulü! Göğüs açılır mı?" diye sordular. Peygamberimiz (s.a.v.):

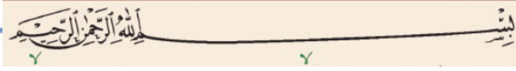
"– Evet" buyurdu. Onlar:

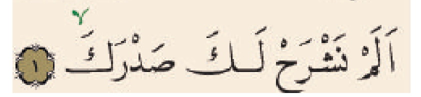
"– Alameti nedir?" diye sorduklarında ise Efendimiz (s.a.v.):

"– Aldanma yurdundan uzaklaşmak, ebediyet yurduna yönelmek ve gelmeden önce ölüm için hazırlık yapmaktır." şeklinde cevap verdi.

Taberî, Câmi'u'l-beyân, C. 7, s. 37.

Rahmân, Rahîm Allah'ın ismiyle...

1.Resulüm! Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?

Yüce Allah (c.c.), Peygamberimiz'e (s.a.v.) olan nimetlerini sayarak, onun bir taraftan peygamberliğin ağır yükü, diğer taraftan da müşriklerden gelen aşırı baskılar altında daralan gönlünü teselli etmekte, ferahlatmakta, huzura kavuşturmaktadır.

Ayette geçen *şerh* kelimesi et ve benzeri şeyleri açma ve genişletme, *sadır* kelimesi göğüs anlamındadır. "Şerh-i sadr" ise göğsü açıp genişletmek; Allah (c.c.) tarafından bahşedilecek gönül rahatlığı, ilahi bir nûr ve ruh ile onu geniş hâle getirmektir.[12]

Ayette Peygamberimize: "Ey Peygamber! Hidayet, iman ve Kur'an nuruyla biz senin kalbini rahatlattık." denmektedir.[13]

İbn Kesir şöyle der: "Kalbini nurlandırdık, onu geniş ve rahat kıldık. Allah, peygamberin kalbini açıp rahatlattığı gibi, aynı şekilde onun getirdiği dini de geniş, hoşgörülü ve kolay kıldı. Onda ne bir zorluk, ne bir ağırlık, ne de bir darlık vardır."[14]

Ebu Hayyan şöyle der: "Göğsü açmak demek, kendisine vahyedileni alabilmesi için onu hikmetle aydınlatmak ve rahatlatmak demektir."[15]

KARŞILAŞTIRALIM

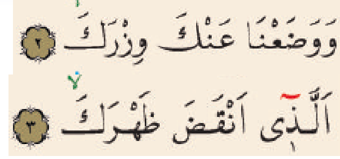
"Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?" (İnşirâh suresi,1. ayet) ayetini,

"Allah (c.c.) kimi doğru yola iletmek isterse, onun kalbini İslama açar." (En'am suresi, 125. ayet) ayetiyle karşılaştıralım.

Resul-i Ekrem (s.a.v.), peygamberliğin ilk sıralarında karşılaştığı şiddetli düşmanlıklar ve engellemeler yüzünden göğsü daralmış, insanlar ve cinlerle uğraşmak önce ona zor ve ağır gelmişti. Fakat Allah Teâlâ (c.c.) ona yardım ve inayetini gönderdi. Göğsünü genişletti. Böylece o, bütün zorlukları aşma gücü ve imkânı buldu. Yüklenmiş olduğu her meşakkat gözünde küçüldü. Kalbinden bütün keder ve düşünceler çıktı. Orada tek düşünce olarak yalnız Rabbini razı etme düşüncesi kaldı. Şu hâlde "göğsün genişletilmesi", Efendimiz'in, dünyanın değersizliğini ve esas hayatın ahiret hayatı olduğunu tam olarak bilmesidir.[16]**"Allah (c.c.), kimi doğru yola erdirmek isterse onun göğsünü İslam'a açar..."**[17] ayeti de bu manadadır. Bu sebepledir ki İbn Abbas (r.a.) "Elem neşrah..." ayetini, "Allah (c.c.) onun göğsünü İslam'a açtı" şeklinde tefsir eder.[18]

12 Rağıb el-Isfehani, el-Müfredat fi Garibi'l-Kur'an, s. 258.
13 Sabuni, Saffetu'Tefâsr, C 7, s. 347.
14 Muhtasar İbn Kesir, C 3, s. 652.
15 Ebu Hayyan, el-Bahru'l-Muhit, C 8, s. 487.
16 Fahruddin Er-Râzi, Mefâtihu'l-Gayb, C 23, s. 230-231.
17 En'am suresi, 125. ayet.
18 bk. Buhâri, Tefsir 94.

2. Üzerinden kaldırıp atmadık mı o çok ağır yükünü:

3. Belini çatır çatır çatırdatan o ağır yükünü!

Vizr, ağır yük demektir. Kelimenin günah ve vebal anlamı da vardır.[19]

Ancak Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hâline uygun olanı "ağır yük" olarak anlaşılmasıdır. Çünkü Resulullah'ın (s.a.v.) peygamberlik öncesi hayatı da çok nezih geçmiştir. Asla putlara tapmamış, İslam'ın günah saydığı hiçbir iş yapmamıştır. Nübüvvetten sonra, Kur'an-ı Kerim'de de zaman zaman işaret edildiği üzere bazı ictihat hataları olmuşsa da, bunlar günah değil, ecir ve sevap vesilesidir. Dolayısıyla burada Efendimiz'in (s.a.v.) sırtından kaldırılan yükten maksat şu olabilir:

Arasında yaşadığı toplumun inanç ve ahlak yönünden içine düştüğü feci durumdan dolayı duyduğu ıstıraptır. Cenâb-ı Hak, ona gönderdiği vahiyle bu yükü onun sırtından kaldırmış, ona ne yapacağını öğretmiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.) İslam'ı tebliğ ederken düşmanların çok şiddetli tepkileriyle karşılaşıyordu. Bâtıla karşı verdiği bu çetin mücadelede birçok ilahi yardım ve inayete mazhar kılınarak, belini çatırdatan o ağır yük hafifletilmiştir.[20]

ARAŞTIRALIM

"Böylece Allah (c.c.) senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar."

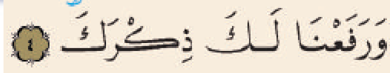
(Fetih suresi, 2. ayet)

"(Ey Peygamber!) Hem kendinin hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahlarının bağışlanmasını dile."

(Muhammed suresi, 19. ayet)

Ayetlerini Peygamberimiz'in (s.a.v.) günah işleyip işlemediği açısından araştırınız.

4. Senin ismini ve şânını yüceltmedik mi?

İbn Abbas (r.a.) bu ayetle ilgili şu açıklamayı yapmaktadır:

"Yüce Allah (c.c.) ona şunu söylemektedir: Ezanda, kamette, teşehhütte, cuma günü minberler üzerinde, Ramazan ve Kurban Bayramı günlerinde, teşrik günlerinde, arife gününde, cemrelerde, Safa ile Merve'de, nikah merasimlerinde, yeryüzünün doğusunda ve batısında benim adım anıldı mı mutlaka sen de benimle birlikte anılırsın. Eğer bir kimse Allah'a (c.c.) ibadet eder, cenneti, cehennemi ve tasdik edilmesi gereken her şeyi tasdik eder fakat Muhammed (s.a.v.) Allah'ın Resulüdür diye şehadet etmezse o, bunlardan hiçbirisinin faydasını göremeyecek kâfir bir kimse olur."[21]

NOT EDELİM

Hadiste şöyle buyrulmuştur: Cebrail (a.s.) gelip bana dedi ki:

" Ey Muhammed! Rabbin diyor ki: Biliyor musun, senin zikrini nasıl yücelttim?" Ben de:

" Allah daha iyi bilir" dedim.

Allah (c.c.) buyurdu ki:

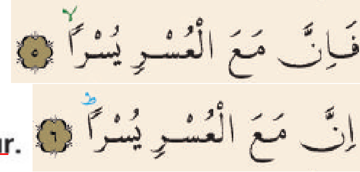
" Ben anıldığımda sen de benimle beraber anılırsın."

Taberi, Camiu'l-Beyan, C. 30, s. 151;
İbn Hibban, Sahih, C. 5, s. 162.

19 Elmalılı, Hak Dini, C 9, s. 295.
20 Çelik, Hakk'ın Daveti, C 5, s. 507.
21 Kurtubi, el-Cami li-Ahkami'l-Kur'an, C 19, s. 191.

Katade şöyle der: “Allah (c.c.) onun zikrini dünya ve ahirette yüceltti. Hiçbir hatip, hiçbir teşehhüd eden ve namaz kılan yoktur ki şöyle seslenmesin: Eşhedü en lâ ilahe illallah ve enne Muhammeden Resulullah."[22]

5. Her zorlukla beraber elbette bir kolaylık vardır.

6. Evet, her zorlukla beraber elbet bir kolaylık vardır.

Her zorlukla beraber elbette bir kolaylık bulunduğu iki kez tekitle vurgulanır. Bu ilahi müjde, zorluklara göğüs germe, sabretme ve tahammül gösterme açısından mü'min gönülleri teselli, gayret, aşk ve muhabbetle doldurur.

Nitekim bu ayetlerin indiği zamanda Allah Resulü (s.a.v.) ve beraberindeki bir avuç sahabî, müşriklerin bin bir türlü eziyet, işkence ve baskıları altında ıstırap çekiyorlardı. Bu hâl hem Efendimiz'i (s.a.v.) hem de müminleri üzüyordu. Yüce Allah (c.c.) bu müjde ile onlara, şimdi pek çok sıkıntılarla ve zorluklarla karşılaşsalar da sonunda İslam davasının başarıya ulaşacağını, bu zorlukların ardından kolaylıkların geleceğini müjdelemektedir.[23]

Bu sure nâzil olunca Resulullah (s.a.v.), her zorluğun yanında mutlaka bir kolaylığın da bulunacağının iki kez zikredilmesinden hareketle, mü'minlere: *“Müjdeler olsun! Size kolaylık geldi; artık bir zorluk iki kolaylığa asla galip gelemez!”*[24] buyurmuştur.

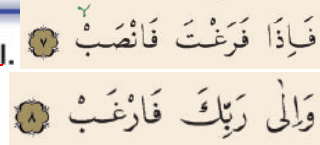
OKUYALIM - EZBERLEYELİM

İnşirâh suresinde verilen müjdeyi şair şu beyitleriyle ne güzel terennüm eder:

إِذَا ضَاقَ بِكَ الْأَمْرُ تَفَكَّرْ فِي أَلَمْ نَشْرَحْ
فَعُسْرٌ بَيْنَ يُسْرَيْنِ إِذَا تَفَكَّرْتَ تَفْرَحْ

“Zorlukların ve sıkıntıların içinde boğulduğun zaman İnşirâh suresi üzerinde derin derin tefekkür et. Çünkü orada “bir zorlukla beraber iki kolaylığın olduğu” müjdelenmektedir. Bunu düşünüp anladığın zaman ferahlarsın.”

(Ebu bekir b. Şuca' el- Bağdadî)

7. O hâlde mühim bir işi bitirdiğinde hemen başka bir mühim işe sarıl.

8. Dua ve niyazla yalnızca Rabbine yönelip yalvar!

İbn Abbas ve Katade şöyle der: “Namazını bitirdiğinde hemen yorul. Duaya yönelmekte mübalağa et ve Allah'tan ihtiyacın olan şeyleri iste.”[25]

İbn Mesud şöyle der: “Farzları eda edip bitirdiğin vakit, gece namaza kalkmak suretiyle yorul.”[26]

22 Muhtasar-i İbn Kesîr, C 3, s. 652.
23 Çelik, Hakk'ın Daveti, C 5, s. 508.
24 Muvatta, Cihad 6.
25 Kurtubi, el-Cami, C 19, s. 194-195.
26 Kurtubi, el-Cami, C 19, s. 194-195.

Kelbi der ki: “Risaletini tebliğ etmeyi bitirdiğinde hemen yorul.Gerek kendi günahın, gerekse mümin erkek ve kadınların günahları için mağfiret dile.”[27]

Hasan Basri şöyle demektedir: "Düşmanınla cihadını bitirecek olursan, hemen Rabbine ibadet ile yorul."[28]

Mücahid de şöyle der: “O hâlde dünya işlerini bitirip boş kaldın mı hemen namaz kılmakla yorul.”[29]

Cüneyd dedi ki: “İnsanların işlerini bitirdin mi hemen Hakk’a ibadete gereği gibi gayret göster.”[30]

Dolayısıyla ayetteki ifadelerle ibadetlerin birbirine eklenmeleri ve herhangi bir zamanın ibadetsiz olarak boş geçirilmemesi; birini bitirdiğinde diğerini yapmaya koyulması manası kastedilmiştir.

BİLGİ KUTUSU

Bir şairimiz başarıya erişmek için usulüne uygun tarzda devamlı ve ciddi çalışmanın gereğini ifade sadedinde şöyle der:

“Şem’-i ikbâlini târ eylemesün derse felek

Kişi yaktığı çerâğ üstüne pervâne gerek.” (Veysî)

“Bir insan, saadet ve ikbâlini muhafaza etmek istiyorsa, dâimâ işinin, eserinin başında bizzat bulunmalı, bir pervâne gibi onun etrafından ayrılmamalıdır.”

Dolayısıyla bu ayetlerle her anı, ebedi hayatta pişmanlık sebebi olmayacak, bilakis rıza ve hoşnutluk vesilesi olacak hayırlı niyet, söz, fiil ve amellerle değerlendirmek öğütlenir.

Bu işleri yaparken de kulun Allah’tan (c.c.) gafil olmaması, gönlünü hep O’na yöneltmesi, O’nun rızasını ve muhabbetini araması ve ne istiyorsa O’ndan istemesi talep edilir. Çünkü kula yardım edecek olan, başkası değil, sadece Allah’tır (c.c.).

SORALIM CEVAPLAYALIM

1. Vizr kelimesi hangi anlama gelir?
2. Peygamberimiz (s.a.v.) hiç günah işlemiş midir? Bunun ismet sıfatıyla ilgisi nasıldır?
3. Peygamberimizin (s.a.v.) şan ve şerefinin yükseltilmesi ne anlama gelmektedir?
4. Zorlukla beraber kolaylığın olması ne anlama gelmektedir?
5. Rabbe rağbet nasıl olur?

27 Kurtubi, el-Cami, C 19, s. 194-195.
28 Kurtubi, el-Cami, C 19, s. 194-195.
29 Kurtubi, el-Cami, C 19, s. 194-195.
30 Kurtubi, el-Cami, C 19, s. 194-195.

İLKELER ÇIKARALIM

İnşirâh suresiyle ilgili ilkeler çıkaralım:

- İman ve amelle Allah'a (c.c.) yönelen kulun Allah günahlarını affeder ve onu sıkıntıdan kurtarır.
- Hak katında şeref ve izzet kazanmak için Peygamberimiz'in (s.a.v.) sünnetine sarılmak ve onun izinden gitmek gerekir.
- Zorluklar karşısında bıkmamak ve pes etmemek gerekir. Çünkü sabırla direnirsek peşinden mutlaka bir kolaylık gelecektir.
- Mümin asla boş durmamalı, hayırlı bir işi bitirince bir diğer hayırlı işe sarılmalıdır.
- En mühim husus, daima Allah'ın (c.c.) zikrine yönelmektir.
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....

Her zorlukla beraber elbette bir kolaylık vardır. (İnşirâh suresi, 5. ayet)